16770/p

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA

SISTENS

SYMPTOMATOLOGIAM ET AETIOLOGIAM FEBRIS LENTAE NERVOSAE

QVAM

CONSENSV INCLYTI ORDINIS MEDICORVM

IN

ACADEMIA GEORGIA AVGVSTA

PRO

GRADV DOCTORIS

AC PRIVILEGIIS CVM ILLO CONIVNCTIS LEGITIME CONSEQVENDIS

PVPLICO ERVDITORVM EXAMINI OFFERT

AVCTOR

IACOBVS GVILIELMVS CARELSON

GAMRONIA-PERSA.

DIE XXII. OCTOBRIS. A. MDCCLXXXII.

GOTTINGAE,

Typis IO. CHRIST. DIETERICH.

In rebus arduis voluiſſe ſat eſt.

PRAEFAMEN.

Quamquam quidem hucusque ab auctoribus arte et doctrina inſignibus multa et ſatis docta propoſita ſint ſuper *febribus* illis *lentis neruoſis*, vt facile credere poſſis, omnem rem plane eſſe explanatam et abſolutam: attamen compertum eſt, multa adhuc ſupereſſe eruenda, multa latere, quae indolem, quae curſum, quae cauſas morbi illius ſpectant, eaque forſan altius haerere, quam vt coniecturis, quamquam ingenioſiſſime excogitatis, attingi poſſint. Liceat itaque et mihi, qualescunque vires impendere; aut ſi fruſtra laborauerim, conaminibus tamen venia concedatur. Opellae huius ſequens ratio eſto. Primo decurſum morbi, quoad ſtadia ab auctoribus conſtituta, proſequi, et explanare ſtudebo; dein ſymptomatum accuratam hiſtoriam proponam. Quorum quotquot apud auctores obuia iuerunt collegi, et in vnum contuli; non quidem ac ſi crederem, haec omnia et ſingula vbique febrim illam ordine illo, concomitari, ſed quia, quauis etiam facie et quibusuis ſymptomatibus intret febris, ex his certe ſymptomatum ſyrma contexitur. Nec, ni fallor, vllibi omnia illa ſedulo collecta reperiuntur. Conſului de illis

 Ba-

Bagliuium, *a*) Brockes, *b*) Demiani, *c*) Finke, *d*) Gesner, *e*) Gibſon, *f*) Gilchriſt, *g*) Glaſs, *h*) Grant, *i*) Home, *k*) Huxham, *l*) Langriſh, *m*) Macbride, *n*) Manningham, *o*) Schroeder, *p*) Selle, *q*) Stoll, *r*) Sydenham, *s*) Vogel, *t*) Williſium, *u*) Zetzel, *x*) pluresque alios, in quorum ſcriptis veſtigia febris lentae neruoſae reperire potui. Poſtea in cauſas ſtudioſius inquiram. De quibus autem, quoniam non omnis ſublata eſt lis, et in obſcuro adhuc multa poſita ſunt, altius deſcendere audebo, et, vt licet cuilibet, vbi omnia in rationis probabilitate tantum verſantur, meam quoque opinionem interponere nullus dubitabo. Quae ſi forte tenuia, nec ſatis digeſta videantur, ignoſcet L. B. iuuenili labori, nec indigna iudicet quaeuis, quae altius vberiusque agitentur.

§. I.

a) Prax. Med. Cap. de Febr. malig. meſenter.
b) Handbuch d. pract. A. Gl. Berl. 1771. p. 190.
c) Diſſ. de Febr. l. n. in Balding. Syll. Vol. V.
d) De Morb. bilioſ. anomal. Monaſt. Weſtphal. 1780. p. 10F.
e) Beob. 4. Band.
f) Treatiſe on Fevers. p. 163.
g) Eſſay on Nervous Fevers, in Med. Eſſ. of Ed. Vol. IV et V. P. II.
h) De Febribus. p. 93.
i) Beob. über die Nat. und Heil. d. Fieber. Leipz. 1775.
k) Medical facts and experiments. Lond. 1759.
l) Operum T. I. Diſſ. de Febr. l. n. et T. II. Cap. VII.
m) Modern theory and practice of phyſic. Lond. 1738.
n) Syſtemat. Einleit. in d. A. 2. Th. 4. Hauptſt. Leipz. 1773.
o) The Sympt. Nat. Cauſ. and Cure of the Febricula or little fever. Lond. 1746.
p) Diſſ. de Variolar. diſtribut. Gött. 1770.
q) Pyretolog. Berol. 1773. p. 284.
r) Rad. med. T. II. p. 35.
s) Opera. de Nov. febris ingreſſu, et paſſim.
t) Praelect. de Morb. cogn. et curand. p. 89.
u) Op. omn. de Cerebr. pathol. p. 65.
x) De Amphimer. catarrhal. lent. in Comment. Lipſ. Vol. V. P. II. p. 407.

§. I.

Stadia febris lentae neruoſae.

Auctorum, qui de hoc morbo ſcripſerunt, plurimi, hiſtoriam pathologicam explanantes, ſymptomata vna ſerie, horumque alii ratione ſucceſſus, alii nullo ſeruato ordine, alii denique ſecundum varias corporis partes, quas praecipue afficere videtur, enarrarunt. Sunt autem et alii, ii tamen pauciſſimi, qui omnem ſymptomatum ſeriem in varia diſſecuerunt ſtadia. CL. DANIEL tria illorum conſtituit, initium ſcilicet, augmentum, et ſtatum, horumque cuique ſua tribuit ſymptomata. ZEZELL quatuor illorum omnia ſymptomata comprehendi vult. Omnium artificioſiſſime autem quinque excogitauit GRANT: primum prodromis dicat; alterum conſtituit, quo ſordes in primis viis tantum haerent, e ſanguine antea ſecretae; tertium, quo ſordes iam ex parte in ſanguinem et humores receptae ſunt; quartum denique, vbi ſanguis incipit ſordes quouis modo expellere ex eructare, per ſaliuationem, miliaria, ſudores, diarrhoeas aut dyſenteriam putridam. In quibus autem periodis hiſce ſtabiliendis auctores potius theoriam, quam praxin conſuluiſſe aperte ſub oculos cadit. Raro enim, et praecipue hoc in morbo polymorpho, immo fere nunquam ſymptomatum ſeries admittit ſectiones iſtas, quibus periodi quaeuis limitentur aut terminentur, et natura plane deridet eiusmodi artificioſe et ingenioſe excogitata ſtadia, cum ſymptomata et phaenomena morbi huius ab innumeris rebus, conditione, et diſpoſitione corporis pendeant, hisque flexa, mutata, et terminata appareant, absque vlla plerumque ſeruata temporis lege. Quae in his ſero demum obſeruantur phaenomena, in aliis ocyus occurrunt. Quibus nitens et ego absque ordine enumerabo ſymptomata, ſatis perſuaſus, ea nusquam eadem, ſed alia atque alia ſemper ſerie prodire.

§. II.

Stadia genio ſymptomatum ſuperſtruenda ſunt.

Quodſi autem neceſſum putetur, omnem morbi tractum varia in ſtadia diducere, vt medicus filum quaſi ariadneum habeat, non male fieri id neutiquam cenſeo vel nudis titulis incrementi, augmenti, aut id genus alia, vel apparatione aliorum, aliorumue ſymptomatum; ſed genius ille, quo ſeries quaeuis ſymptomatum et phaenomenorum, quae ſimul eodem tempore apparent, inſignitur, optimo et omnium maxime vero, morbum in ſtadia diducendi inſeruit fundamento. Alio enim genio notantur quaeuis ſymptomata ante febris acceſſum, alio, vrgente febre, alio ſub finem morbi. Stadii primi itaque genius eſt inertia et infirmitas neruorum, humorum circuitum promouendi, actiones animales adiuuandi, iisque, quae voluntate perficiuntur, inſeruiendi, cui iuncta eſt eorundem ſenſilitas et agilitas, quocunque ſtimulo vel leuiſſimo ſuſcitata; alterius ſtadii ſymptomata participia fiunt genii febris polymorphae; tertiumque notatur neruorum ſtupore. Huius initium, ſecundique fines aegre plerumque ſub oculos cadunt; e primo autem tranſitus in alterum ſatis luculenter perſpicitur.

§. III.

Bina tantum ſtabilienda ſtadia; cetera incerta, vana.

Qua de cauſa GILCHRISTO placuit, omnem morbi curſum binis coercere ſtadiis, quorum alterum nuncupat chronicum, acutum alterum. Quibus nec ego, quin ſubſcribam, poſſum; eo tamen diſſenſu, vt morbi primarii et ſecundarii notam illis imponere malim. Fore fortaſſis credo, qui me vituperent, et in errore verſari arbitrentur: qui ſi autem omnem rem bene perpenderint, conceſſerintque, intemperiem aliam aliamue illam humorum, quae ſtadio alteri incidit, effectum plane et ſequelam

eſſe

eſſe neruorum infirmitatis, aequi bonique certe ex noſtrum ſument aſſertum. Certo certius enim ſaltim eſt, optimas quasque inde erui poſſe conſequentias, quibus ſummo cum emolumento vti poſſimus, neruoſo hinc morbo lento medicaturi. Nonne inde ſequeretur, vt quibus, qui morbo illi lento neruoſo mederi velit, oporteat prodromis iam ipſis obſiſtere, omnique, qua fieri poſſit, cura morbo in abditis curſum perſequenti occurere antequam infirmitatem, quae neruos tenet, pediſſequa ſequatur mala humorum craſis, quae morbum complicatiorem, medelam difficiliorem reddat, medendique methodum magis compoſitam requirat? Id quidem momentum optimorum quorumuis obſeruatorum menti reſpondet et congruit. His itaque binis ſtadiis omnem abſoluit curſum febris lenta neruoſa. Cetera autem, quae quandoque finguntur, incerta plane ſunt, et pro rerum conditione variant quam maxime. Prodromorum enim fines, incrementi limites, augmentique gradus tenebris vbique obuelantur denſiſſimis, ſymptomataque, quae eorum momenta definire dicuntur, ambigua modo ocyus, ſerius, apparent.

§. IV.

Symptomatum hiſtoria.

Lento, aſt firmo ſatis gradu in abditis prorepit morbus noſter, ſpecie polymorpha notata vbique. Aegrotantes pedibus incertis obambulant, oſcitantes ſtrenue, languidi, praeſertim matutino tempore, ventriculo iecuno, melius autem ſeſe habentes, alimentis aſſumtis. Alias tamen mox neque cibos, neque potum appetunt, mox, quamdiu lingua non albeſcit, neque pars quaedam colli rigeſcit, fames interdum ſolito maior eſt. Victum autem animalem melius ferunt, quam vegetabilem; ſed poſt prandium ſunt moroſi, peiusque ſemper ſeſe habent. Sub leviſſimo nixu, contentione, aut ſcalarum aſcenſu anhelantes de

 laſſi-

laſſitudine membrisque defatigatis conqueruntur; genua dolent, et ſpinam dorſi premit ponderis ſenſus. Membra ſubinde ex quouis motu tremunt, genuaque vacillant. Fiunt aliquo modo pigri, ſomnolenti, nec tamen ſomno delectantur, immo paulo diutius illo protracto, plumbea quaſi grauitate artus occupante oppreſſi mane ſurgunt; aut fugax ille tantum, ſoporoſus, pauoribus et phantaſmatis interruptus iam mediam ante noctem auolat. Alii, quamquam quieti in lecto, oculis clauſis cubantes, adſtantibus ſomno opprimi videantur, omnimode vigilant, et per totius febris decurſum ſomno deſtituuntur.

Leuem vagumque, ſaepe vix perceptibilem horripilationem et horrorem, intercurrente quodam inſtabili et errante calore, perſentiſcunt; moleſtaque illis eſt vniuerſalis languoris ſpecies, ſimilis illi, quae alias magnam defatigationem excipit, cum exiguis interdum doloribus tranſitoriis.

Alii nihil, praeter laſſitudinem quandam, et languorem, de artuum grauitate et tarditate conqueruntur, pulſu fere naturali, et vrina bona, ſed copioſa et ſpamante. Quandoque ſudatiunculae adſunt, omniumque rerum faſtidium.

Quae ſemper fere comitatur animi hebetudo et abiectio, ſuſpiria frequentia, fletus ſine ratione, metus, aegritudo et anxietas difficilis explicatu; omnes animi facultates ſummopere languent, et omnes actiones maxima difficultate, ſummisque dubitationibus meticuloſe peraguntur, nec per horae quadrantem animus ea qua par eſt attentione ad rem quandam propoſitam aduerti poteſt.

Facies ſingulari modo mutatur; triſtis eſt, lurida, languida, pallida; et ſaepe oris naſique omnis ambitus cum virore

rore flaueſcens apparet; oculi immobiles, locum quendam intuentes, et viſus acies valde hebetata.

Sibi ita relicti, timidi, triſtitiaque ſua afflicti animum deponentes omnem hominum ſocietatem fugiunt, vt ſtatum ſuum miſerrimum et infeliciſſimum ab ipſis decantatum lacrymis, inuoluntarie ſaepe defluentibus, poſſint deplorare; de cauſa interrogati, nil reſpondent, manumque capiti imponunt, vt dolorem indicare videantur. Familiaris enim iis eſt vertigo, nebula ante oculos, praecipue matutino tempore, ventriculo ieiuno, et modo grauior, modo leuior capitis grauedo, aut dolor et torpor, et frigoris ſenſus per totum morbi curſum perdurans, et vnica ſaepe querela. Occupat iſte nunc frontem, nunc, quod frequentius, occiput, nec raro verticem ad futurae coronariae ductum. Haec ita increſcunt aucto morbo, vt ne caput ob plumbeam quaſi grauitatem erigi poſſit. Moleſta quaedam, quae verbis non exprimi poteſt, ſenſatio circa praecordia haeret, ita vt ventriculum ex prandio vel coena offenſum eſſe putent.

Quandoque omnium fere febrium communibus, horrore leui ſcilicet, tremore, frigore cum colore alternante, morbus incipit; quandoque autem dolor lumborum et coccygis, aliarumue partium, ſubito oriundo, mali moris febrem denunciare videtur. Non raro etiam dolores artuum, quaſi rheumatici, per vices, noctu grauiores, dilacerantes diſtrahentes adſunt, aucto iam morbo, et ſubinde formicationis in artubus ſenſatio; imo ſunt, qui ſolos hos artuum dolores incuſant, de ceteris bene ſe habere aſſerentes. Dolores et occupant ſaepe ventriculum, abdomen, thoracem, vel ſternum, vel latus alterutrum; non raro ex ſymptomatis eminent iſchias et lumbago.

Interdum etiam in principio morbus plethora ſtipatus videtur, quamquam ſanguis emiſſus nulla obtegatur cruſta. Alii ab initio morbi etiam non raro vel continue, vel alternatim ſudant, vt morbus febri intermittenti ſimilis videatur, praecipue ſi vna ſimul vrina copioſum demittit ſedimentum lateritium, ſed progreſſu ſubinde et ſudor et ſedimentum iterum euaneſcunt; alii contra, cute arida, ſqualida, ſcabra, plane non ſudant.

Vrina plerumque eſt tenuis, pallida et limpida; ſaepius vero inſtar ſeri lactis, vel cereuiſiae ſecundariae corruptae, ex qua vel nihil, vel parum ſubſidit, ſed furfuris ſimili inaequaliter diſperſa, et mox fundum petens, mox iterum ad ſuperficiem aſcendens. Haud raro etiam vrina eſt fuſca, vel ſubnigra, vel cuticula pingui obducta. Interdum autem ſedimentum aſperum, albidumque ineſt, optimam prae ſe gerens ſpeciem criticam, absque vlla tamen ſymptomatum leuamine. Facile interim, et in magna quantitate, interdum ſaepius et ſubito euacuatur; ſubinde vero vrina ſtrangurioſa, vti in gonorrhoicis, adeſt, quin interdum vera iſchuria.

In aliis morbus mitioribus ſymptomatibus intrat, nec calor inſignis, nec continuus vnquam excitatur; in aliis contra, dum vola manus vſtionis ſenſum experitur, frigeſcunt extrema, dum caput calet, algent pedes. Interdum, declarato iam morbo, genae ſubitaneo et fugaci rubore ſuffunduntur, dum naſi apex et aures frigent; ac eodem tempore ſudores frigidi ad frontem guttatim haerent. Alii conqueruntur de inſigni calore frontis, oculorumque, qui tamen non calent praeter modum, ſi manus admouetur. Alii frigoris ſenſum, intermittentem per diem habent, imprimis circa ſpinam dorſi, qui interdum cum capitis dolore alternat, aut vna cum eodem verſus noctem affligit.

Pul-

Pulſus per omne hoc temporis ſpatium aut naturali tardior, vel non multum ab eo diſcedens; vel et die tardior ſit, verſus veſperam vero acceleratur; vel mox eſt celer, debilis et inaequalis, nonnunquam fortis et plenus, mox iterum illico paruus, debilis, et fere inperceptibilis, tum rurſus per aliquot minutula lentus, immo intermittens.

Accedit nauſea, et omnium ciborum faſtidium; ſitis fere nulla, ſed aucto morbo quandoque increſcit vna cum calore, ſapore acerbo, auſtero, lingua tamen molli, quae iam a principio morbi raro aut nunquam ſicca vel diſcolor apparet; interdum vero tenui albicante muco eſt obducta et tremula. Quandoque, vtut arida lingua et oris labia videantur, nihilo ſecius aeger vix vnquam de ſiti, ſed de linguae modo calore conqueritur. Lingua deſuper mox fit arida, nigra, aduſta et fiſſa, aut glabra ex glutine veluti ſcrinariorum vel in ipſo morbi ſtatu, vel tandem verſus finem; mox autem haud multum inareſcit, niſi media ſolum in parte, vbi fuſca eſt, et valde arida, luteo humidoque cum margine lateris vtriusque. Sapor quandoque vel amaricans, vel nullus. Nauſeam excipiunt non raro vomendi conatus, imo vomitus ipſe, vna cum praecordiorum oppreſſione: attamen praeter pauxillum phlegmatis cuiusdam viſcidi, tenacis, inſipidi, aut acidi, nihil eiicitur. Saepius etiam fieri ſolet, vt repente inſignis oris et faucium rubor et calor, plerumque tamen absque tumore, ſed cum deglutitione doloroſa obſeruetur.

Interdum tuſſis veſpertina, nocturna, ſicca primo, dein craſſa, tenacia, albida, viridia ſputa extundens, adeſt. Reſpiratio interdum ſatis lenta et facilis, interdum anxia, anheloſa et citata, licet pulſus non eodem modo ſit affectus. Abdomen aliis modice intumeſcit, aliis inter tuſſiendum contrecta-

tum dolet, aliis hyſtericarum in modum eructantibus tympanitice tenditur a flatibus. Aluus modo ſtricta, modo laxa; modo accedit diarrhoea pituitoſa, cum teneſmo quodam.

§. V.

Continuatur ſymptomatum hiſtoria.

Sine luculento quidem periculo ſic morbus repit, quidam tamen prae timore nimio mortem iam accelerare videntur, immo ſomnum vix capere audent, ob vanum timorem, ne in aeternum prolabantur. Sic et hi ob ingentem perturbationem, anxietatem, phantaſmata, quibus modo in ſomno, modo vigilantes irritantur, vires ſibi conſumunt, fatumque praecipitant. Alios inopinanter lecto nunc affixos, ſumme impotentes loqui aut corpus moueri piget, et vix, quomodo ſe habeant, exponere valent, modoque ſopore nimio detenti, modo vigiliis fere perpetuis agitantur. Nihil prorſus poſcunt interea, ne potum quidem; alimenta aſſumunt porrecta, ſed nunquam ſponte deſiderant.

Nunc vertigo, dolor, aut grauitas capitis magis magisque increſcunt, cum perpetuo fere aurium ſuſurru aut tinnitu, quae aegrum valde turbant, deliriumque vel praeſagiunt, vel ipſum excitant. Delirium aliis ſuperuenit ocyus, aliis ſerius; alii intenſiori, alii remiſſiori et ſuauiori, nulli violento ſatis tenentur delirio: ſtragula attollunt, contrectant, floccos carpunt, variaque phantaſmata ante oculos eſſe putant, quae capere volunt, quam ob rem perpetuo ſibimet ipſi aliena obmurmurant, vel oculis intenſis ſtudioſe quaſi aliquid adſpicientes, inter verba deſipiunt. Nec eſt continuum ſemper iſtud delirium, ſed lucida quandoque intercurrunt interualla, praeſente etiam ipſo tendinum ſubſultu; ceſſat et ſubinde, vbi homines minus

minus conſuetos conſpiciunt. Quandoque intelligunt quidem omnia, quae proponuntur, ſed facultas ad audita reſpondendi deeſt, voxque eſt languida depreſſa; et, ſi pauca quidem eaque confuſa loquuntur, balbutiunt, et creſcente febre tandem vox eorum ita immutatur, vt vix intelligi queant dicta. Alii ſenſu prorſus deſtituti videntur, ſed vocati expergiſcuntur perturbati et confuſi erigunt ſeſe in lecto, et lintea carpunt, colligunt ſeſe quidem, ſuique memores fiunt, ſed mox in obmurmurationem et ſomniculoſum recedunt ſtatum.

Vbi aegroti ſeſe erigere tentant, oritur lipothymia, et ſudores frigidi ſubito in fronte manuumque dorſo erumpunt, et ſubito iterum diſparent, quamquam interdum eodem tempore genae palmaeque manuum nimio aeſtu ardeant. Accedit tandem reſpiratio conuulſiua et intermittens, tendinum ſubaltus, et manuum tremor, et in nonnullis ſingulares manuum et pedum contractiones. Oculorum fit triſtior adſpectus, ſordidusque et lucem fugiens; praecordiorum pondus et anxietas, viriumque ſumma proſtratio magis vrgent; accedunt ſuſpiria, animique deliquia frequentiora. Haud raro pituita tenax admodum adeo totas opplet fauces, vt ſtrangulationem pene minitetur. Sputa interdum ſanguine tincta reiiciuntur, ſed ſine dolore exantlantur, ideoque ſaepius obſeruatoris effugiunt oculos. Labia et omnem internam oris ſuperficiem puſtulae miliiformes interdum occupant, quae paulo poſt ſubſidunt, in minutula cinereaque vlcuſcula commutata. Aphtnae apparent modo albae, modo fuſcae, nigrae. Cutim perrumpunt varia quandoque exanthemata.

Improuiſo denique impetu non raro profuſus et colliquatiuus erumpit ſudor vel vniuerſalis, vel in partibus corporis extremis, inaequalis, parum conſtans, ſaepe frigidus et glu-

tinoſus, et paulo ante mortem non raro gelidus, cum pulſu exili admodum et formicante. Alii interdum ſudore, aqua quaſi conſperſi, plane diffluere videntur, licet cutis frigidior ſit, quaſi in cadauere. Superueniunt deiectiones alui ſymptomaticae, aquoſae, quandoque cum torminibus, interdum etiam ſanguinolentae, immo purulentae, et cum foetore intolerabili.

Omnibus denique ſenſibus orbatus aeger fit ſtupidus, ſurdus, et acutiſſimo clamore et clariſſimo lumine vix afficitur, licet in principio horum impetus ipſum mirum in modum excitarent, vt meticuloſus a leuiſſimo ſtrepitu terrore afficeretur. Facies fit contorta collapſa et cadaueroſa, rugoſa, circa oculos repit circulus fuſcus, oculique ipſi fiunt depreſſi, peralbo obducuntur colore, ac cornea collabitur ita, vt humor aqueus plane conſumtus eſſe videatur. Pulſus arteriarum magis obtremiſcit, et ſub digito repit, et impulſus adeo ſunt debiles et celeres, vt vix diſtingui queant; interdum autem mirum in modum lentus iterum fit, repensque, vndoſus, et ſaepiſſime intermittens. Sub frigidis ſuſpiriis, imminente morte, delirium nunc profundiore finitur comate. Alui deiectiones, vrina, lacrymae inuito profluunt inſignis tremor, ſingultus, tendinumque ſubſultus, et praeſertim conuulſio vniuerſalis ſcenam claudit, apoplecticaque morte aegrum e medio tollit; alii tamen etiam ſine abnormibus euacuationibus ſenſim ſenſimque emaciantur et conſumuntur, et placide exſpirant.

§. VI.

Motus febriles.

Morbum noſtrum quae concomitatur febris, eidemque nomen dedit, elatior quidem quandoque eſt, ſaepius autem mitis leniſque, vt plane interdum abeſſe videatur, cum neque vrina, neque pulſu, neque calore corporis, neque omnibus

his-

hiſce notis ſimul appareat. Neque, et id plurimum fieri ſolet, ſtatim ab initio adeſt, ſed per aliquod dies languidi tantum vacillant aegroti, prodromisque, vt dicunt auctores, premuntur; quibus dein, morbo iam altius progreſſo, ſaepe demum die decimo quarto ſuperueniunt motus febriles irregulares, nec temporis ordini et legi addicti, qui dein alius aliusque genii ſpeciem pre ſe ferunt. Modo mentiuntur febrem rheumaticam, intermittentem modo, modo diatheſin phlogiſticam; quandoque putridis, quandoque bilioſis et gaſtricis adnumeranda febricula videtur; vbique autem corporis conditionem et diſpoſitionem, et conſtitutionem epidemicam ſequi ſolet. Quo etiam accidiſſe neminem inficiaturum credo, vt auctorum fere quisque, alio atque alio genio febris lentae nitens, aliam ſuſpicatus ſit cauſam febris neruoſae, aliamque defenderit medendi viam. Quibus omnibus, hiſtoriisque morbi, quocunque ab auctore prolatis, rite perpenſis, minime falſi, aut ſubreptitii aliquid committere mihi quidem videor, autumans, non eandem morbi, ipſius, et febris vbique cauſam eſſe, nec febrem ſymptoma morbi eſſentiale, ſed epigenomenon tantum videri, eiusque cauſam vel foris accidere, vel morbi curſu gigni. Ex omnibus rationibus, quae hoc aſſertum ſuffulciunt, vix allatis excellunt abſentia febris ab initio, ſerusque eius acceſſus, et exigua aut fere nulla conſpiratio febris effectus, ſeu criſin inter et morbum ipſum. Qui ex eo, quo febris prodromis ſuperuenit die, computant morbi dies, argumentum noſtrum refellere forte credunt rem leuiſſimi momenti, ſed grauiter errant; nunquam enim aegrotis huius generis peius proſpicitur, ac eo, quod morbi initium in eo tempoꝛe poſitum iudicetur, cum contra certo certius exinde eluceſcat, morbum maius cepiſſe iam incrementum, inque peiora celeri pede omnia ruere. Quid? quod non temere contendi credo, aegritudinem noſtram prius ſanari poſſe quandoque, quam febris ipſa acce-

 dat,

dat, niſi prima morbi phaenomena et ſymptomata, ab aliis prodromi, ſed falſo credita, non praeteruideantur. Quae argumentum alterum explicent et confirment, paragrapho ſequente explanantur.

§. VII.

Molimina naturae morbum auerruncandi.

Omnium conſenſu fruſtra omnino morbi noſtri ſolutionem a moliminibus naturae ſperamus, cum rariſſime certe qualibuscunque accenſis motibus febrilibus criſis aliqua perfecta obtineatur; ſic, vt quandoque tempus ſolum aegrotis mederi, hique per lyſin emergentes morbum in ſomno quaſi tranſigere videantur. Febricula illa plerumque ſenſim ſenſimque, absque vlla conſpicua criſi vel per ſudorem, vel vrinam, aliamue viam, ceſſat. Mirum autem non eſt, criſes hoc in morbo niſi plane imperfectas contingere, quamquam ſyſtema neruorum maiori ac alias ſenſilitate praeditum ſit, vt a leuiſſimo quaſi ſtimulo irritari et excitari poſſit; cum vires eius, quibus alias vniuerſum circulationis ſyſtema regunt, ſint impeditae et labefactatae. Quae ſi autem ſua non praeſtant, coctio ad criſin perneceſſaria rite peragi nequit. Quandoque quidem alia atque alia via apparent euacuationes, cutisque eruptiones, ſpeciem criticarum prae ſe ferentes, quas autem inter et morbi neruoſi cauſam nulla, inter easdem contra et humorum intemperiem, morbi tractu acquiſitam, ſeu morbum ſecundarium, ſumma conſpiratio eſſe videtur. Nunquam enim conſtantes ſunt, ſed vbi contingunt, variis cauſis concurrentibus, complicationi, corporisque conditioni congruunt, atque ab iisdem ſolis pendere videntur. Neque ad ſtatum ipſum neruoſum auferendum quicquam conferunt, ſed eliminando quantitatem qualemcunque humorum, curſu morbi deprauatorum, et abigendo pro parte morbi neruoſi prauos effe-

effectus, ſtatum aegroti aliquo tantum modo alleuant. Quid? quod ipſaemet quandoque ſymptomatice erumpunt, et in prauis morbi neruoſi ſequelis habentur, quae minime aegroti conditionem alleuent, ſed potius in multo peiorem transferunt. In genere itaque qualiacunque molimina critica in febribus illis neruoſis in bonis quidem habenda ſunt indiciis, ex quibus augurari poſſimus, aegrotum e morbo neruoſo fore emerſurum; tamen bonum illud praeſagium minime praebere mihi videntur eo, quod materiam quandam morboſam eliminent, ſed potius, quod ex illis bene et laudabiliter ſuccedentibus appareat, vim neruorum antea labefactatam reſuſcitari, et vitio ſuo liberari. Nunc per ſingula, quae ſpecialem prognoſin, ex ſingulis phaenomenis et ſymptomatibus contingentem, ſpectant, breuibus procedere placet.

§. VIII.

Prognoſis ſpecialis.

Salutaris eſt cutis calida et humida, iuuatque perſaepe per omnia membra diffuſus, aequalis, moderatus, tepidusque ſudor, ſic, vt nonnulli, pauciſſimi quidem, iam die ſexto aut octauo diaphoreſi iudicentur, aliis autem delirium et ſopor mitigetur, aut plane euaneſcat; et in genere aegroti melius ſemper ſeſe habent, tranſpiratione laudabili bene ſuccedente. Profuſiores contra ſudores raro, aut nunquam conducunt, ſed ſymptomatici potius aegrotum conſumunt; et peſſimi ominis ſunt ſudores oleoſi. His ſeſe adiungunt ſocios exanthemata miliaria, alba plerumque, raro rubra, in his parca, in aliis conferta, tempore incerto, nec iisdem vbique locis, plerumque tamen circa collum, dorſum et pectus; quandoque et alia, quae cum purpura quam maxime conueniunt, quae totam corporis ſuperficiem occupant. Quae tamen omnia minime critica ſalutanda ſunt,

ſunt, cum neque vllum afferant leuamen, neque febrem imminuant, ſed delirium proximum eſſe denotent. Malam nigramque itaque notam his ſociis omnimode affixit Cl. HVXHAM, cum viderit, neque per plurimarum ſeptimanarum ſpatium per vices reiteratam meſſem miliarium, ſub ſudore largo et protracto, ne minimum quidem leuamen, ſed aut grauiorem potius debilitatem aegrotis attuliſſe, aut ſaltim ſtatum eorum incertum feciſſe. Cl. STOLL autem, quamquam quidem in eo conſentiat, raro plenariam iudicationem afferre neque euacuationes, neque exanthemata iſta, obſeruaſſe ſe tamen teſtatur, ſubinde illa cum leuamine aegritudinis erupiſſe, praecipue vbi ſerius, et ventriculo ventreque repurgato, nec coacta, ſed inter ſudores ſpontaneos, largos et protractos contigerint. Sic et ex mente aliorum quandoque bona praeſagiunt papulae rubrae, copioſae, floridae, aut miliares turgidae, ſtatu morbi erumpentes, praecipue vbi accedunt ſputa larga, continua, aut multa craſſa coloris lateritii ſubſidunt in vrina; his enim delirium et ſoporem euaneſcere obſeruarunt. Petechiae fuſcae, atrae, liuidae, et vibicum ſpecie apparentes, peſſimi ominis ſunt, praeſertim vbi accedit aluus cita, plumbea, nigra, aut ſudores oleoſi; ſigna enim ſunt ſolutionis et colliquationis.

Neque ex vrina laudabilis vnquam veraque criſis exſpectanda eſt; vtpote quae vix vnquam per omnem morbi decurſum concocta rite, ſed cruda emittitur. Etſi quandoque exacerbationes febriles profundiore colore tinctam ſuſcipiunt, tamen nequidquam luculenti adeſt ſedimenti, quodque interdum licet adſit, tamen ne vllum quidem adfert aegritudinis leuamen. Pallidior et lympidior vbi fit vrina ſub comitatu tremoris vniuerſalis, tendinumque ſubſultus, certiſſime praeſagiri delirium, contendunt obſeruatores.

Omni-

Omnium optimum praeſagium eſſe volunt obſeruatores ſatis copioſam ſaliuationem, ſine aphthis tamen; quae vbi incidit cum cutis moderato madore, auerruncandi morbum ſumma ſpes ſupereſt, quando debilis, ſtupidus et deſtitutus conſpicitur aegrotus. Nec raro proſunt et aphthae albidae, benignae; mali ominis autem ſunt nigrae.

Aurium abſceſſus, parotidum ſuppuratio, efflorescentiae circa labia et nares a ſurditate verſus morbi finem ſuſcepta, generatim in bonis ſymptomatibus habentur; eam enim ſoluere et finire ſolent.

Vomitio ſpontanea, parca, quotidiana, pituitoſa accedens, boni ominis quandoque ſalutatur; non raro enim bene recreat aegrotum, refrigerat, alleuat caput, fallacemque faciei floridam ſpeciem in pallorem ſalutarem conuertit, et oculis rubedinem abſumit.

Vbi ſub ſtatu morbi lingua arida, tremula, humidior fit, ſputumque accedit copioſius, ſignum ſemper creditur optimum; quodſi autem his contraria incidant, aut deglutitio difficilis, ſingultus, perpetui ructus, vel pectoris conſtrictio vrgeant, periculi plenum eſt.

Ambiguam plerumque prognoſin exhibet aluus ſoluta. Quibusdam continuo quandoque fluit, nec aegroti melius, nec multo peius inde ſeſe habent. Moderata diarrhoea interdum etiam circa decimum quartum diem, aut verſus finem morbi incidens, euidentem affert vtilitatem. Mirum in modum autem ſupprimunt deiectiones aegrotum, quocunque etiam ſubintrent tempore, crudae, tenues et colliquatiuae; et praeſertim vbi liuidae ſunt, aut plumbei coloris, quaecunque earum ſit conſiſtentia, periculoſum praeſagiunt euentum. Vbi aluus nimis copioſe fluit, perque plures ſeptimanas tenet, vires aegroti

 pla-

plane deterit, carnes abſumit, vitaeque vim delet, praeſertim in puellis, et ex his praecipue in chloroticis, vt morbus inde plerumque arte euadat ſuperior.

§. IX.

De Cauſis remotioribus.

Omnium conſenſu amat haec neruoſa aegritudo humidam, tepidamque atmoſphaerae conditionem, loca humida et vliginoſa, feruidum ſolem quandoque magis quam alias tempeſtates, corpora debilia, laxa, imbecillia. Reſpondent ei nerui debiles, tenuis, macer, vappidus et iners ſanguis, habitusque laxus; ea de cauſa prehendit potiſſimum pauperes, hominesque mediae ſortis, iuniores, feminas delicatulas, chloroticas, hyſtericas, omnes valetudinarios, eosque qui aegre, aut non ex toto ex alio morbo emenſerunt; eos, qui ex quauis coeli mutatione maxime irritabiles ſunt; quorum viſcera vermibus conſpurcantur; qui laxantibus et venaeſectione iterata abuſi, qui magnas perpeſſi ſunt euacuationes alias. Inſequitur porro diuturna ſpirituum vitalium diſpendia, immoderatas vigilias, defatigationes ex labore graui, moerorem, inquietudinem diu fatigantem, terrorem. metum, anxietatem continentem, aliaque animi pathemata inimica, vim animi frangentia; deinde ſaliuationem diu protractam, venerem immodicam, laſciuias et maſturpationes, puerperia reiterata eaque laborioſa; victum prauum, crudum, macrum, vappidum, ex vegetabilibus ſolummodo deſumtum, praecipue cucumerum et melonum immoderatam ingurgitationem; potulenta vappida, vini deprauati, aut ſpiritus vini vſti ad ebrietatem vsque abuſum; diaetam abnormem, vitaeque genus inordinatum. Denique non raro chirurgicorum morborum, qui dolore aut diuturnitate aegrotum vrgent, pediſſequus eſſe ſolet. Quas euidentes foris accedentes

tes cauſas quisque auctorum agnoſcit; ſed de abditis, morbi ortui propioribus, adhuc lis eſt.

§. X.

De Cauſis propioribus in corpore latentibus.

Propiores cauſas in corpore latentes auctorum alii quaeſiuere in ſanguine macro, emarcido, vappido, corrupto; alii in lymphaticorum humorum lentore, alteratione; alii in pituita coaceruata; alii in eadem putrida; alii in cerebro, vel inflammationem, vel obſtructiones partium illius glanduloſarum, vel inundationem ab aquis, vel exulcerationes accuſantes; alii in neruis, horumque iterum alii lentorem et vappiditatem fluidi neruei, alii affectionem quandam morboſam neruorum, in ſenſibilitate forſan nimia conſiſtentem, confitentes. Viam, qua quaeque illarum febrim lentam neruoſam producat, quisque ex mente ſua, eique conueniente methodo delineauit quanta potuit cura. Vt autem, quae ex omnibus proxima ſit, vero elucefcat, non abſonum puto, perpauca de ſingulis ſubiicere; ea tamen cura, ne nimis verboſe enarrem tot iam tantisque ſcriptis ſatis vbique notis agitata et explanata.

Cerebri inflammationem accuſauit inprimis HOME, cum ipſe ab eodem morbo neruoſo correptus, manifeſta cerebri inflammati ſigna percipere credidit; ſed iam bene Cl. SELLE monuit, haec merae congeſtionis verſus ſuperiora effectus fuiſſe, et turgeſcentiam cerebri a ſanguine, imo puris ipſius ibi collectionem quandoque poſt mortem detectam certiſſime vel morbi ſequelam, vel ſtatum complicatum fuiſſe; id quod eo veriſimilius videtur, quo minus aliorum obſeruata de febre illa lenta neruoſa his quadrant, quoque minus methodus medendi inflammationibus conſentanea his conuenit. Cum autem

 cla-

clariſſimus ille vir iam ipſe obſeruauerit, huius cauſae non vbique ſigna occurrere, ad aliam confugit in obſtructione partium glandulosarum cerebri haerentem, quam dein vbique, illa abſente, praeſentem autumat. Minime quidem negari poteſt, hanc cauſam ſubeſſe quandoque, viamque morbo aperire; veriſimilimum tamen eſt, ſolum, et per ſe non ſufficere, quae morbum progignat. Quibus enim ab obſtructionibus ſi cauſa languentis et labefactatae vniuerſi neruorum ſyſtematis virtutis ſalutarem humorum circuitum adiuuandi et promouendi proficiſcatur, certiſſime nullo accidere poſſet modo, niſi origines premendo neruorum; qui ſi autem adeo mole onuſtarentur, longe aliis, ac obſeruationes docent, ſymptomatibus morbus inciperet, eaque, quae ſummum morbi gradum, finemque comitari ſolent, vt ſtupor et ſenſuum abolitio, initia morbi iam inſignirent. GILCHRIST accuſat lentorem, viſciditatemque ſanguinis rheumaticae indolis, modo aegrius, modo facilius in inflammationem inclinantem, et nimiam fluiditatem ſanguinis macri, vappidi et languidi; quibus autem non vbique ſufficientibus addixit denique acrimoniam quandam, hisque coniunctis cauſis irritationes, conſtrictiones vaſorum, ſpaſmos et obſtructiones, omniaque morbi ſymptomata deduxit. Viſciditas illa humorum iam cauſa viſa eſt WILLISIO. Pituitam aſſumunt GLASS et GRANT; quorum alterius ex mente ſordes pituitoſae ex ſanguine in primis viis deponuntur, dein ex his ab illo recipiuntur, denique iterum per primos vias ſecedunt pro parte. Ingenioſe quidem haec dicta ſunt, attamen dolendum eſt, virum illum nimis vniuerſaliter argumentatum, cauſamque occaſionalem tantum morbi amplexum fuiſſe vt cauſam vnicam et cuiusuis ſpeciei febris neruoſae communem. Minime negamus interea, conſtitutionem epidemicam pituitoſis ſordibus praecipue ſtipatam tandem et febres noſtras lentas neruoſas ſuſcipere poſſe; ſed iſta non vbique praeſto eſt cauſa. Quas Cl. STOLL in Ratione

ſua

ſua medendi deſcripſit febres huius indolis, eadem cauſa ſtipatae erant. MANNINGHAM ſedem fontemque morbi quaerit in ſanguine et ſpiritu animali, vtroque ſingulari quodam lentore infeſtato. Ex mente eius aliae ſanguinis partes a cauſis antea dictis craſſiores, viſcidiores, aliae fluidiores, ac in ſtatu naturali, redduntur, quo ſanguis euadat languidus, vappidus, iners, indeque ſecernendo fluido nerueo inducatur lentor et vappiditas; facilius haec autem accidunt poſt profuſiones ſanguinis abnormes, et fluidi neruorum diſpendia, praecipue vbi his laxitas et debilitas vniuerſalis fibrarum iuncta eſt. Eadem plane arrident HVXHAMO, cui inſuper morboſa quaedam neruorum conditio aſſumenda viſa eſt.

Quo ex diſſenſu auctorum autem iam eluceſcit, ne vllam quidem ex allatis cauſis ſemper et vbique veram eſſe, quae morbum contineat, ſed modo hanc, modo illam ſubeſſe; omnesque ac ſingulas illas occaſionalibus tantum adnumerandas videri, quorum numerus certe permultis adhuc eſt augendus: ſiquidem Cl. SELLE illis iam addidit materiem arthriticam, quae metaſtatice aegritudinem illam neruoſam producat. De ceteris autem, cum corruptiones iſtae, aut intemperies variae omnes et ſingulae in omni fere febri lenta neruoſa ab alio, aliam aliamue morbi cauſam defendente, deſcripta obſeruantur, non omni exceptione maiora ſunt argumenta, quibus probare ſtudent defenſores, intemperies illas vere eſſe cauſas; quid? quod certo certius aſſumi poteſt, easdem eſſe effectus cauſae morbi ipſius, aut complicationes. Vnde enim alterationes, mutationes et corruptiones iſtae humorum eiusmodi, vt auctores aſſumunt, niſi iam antea circa vires illas, humorum mixtioni, praeparationi, et digeſtioni inſeruientes, vitium quoddam haeſerit?

§. XI.

De morboſa neruorum conditione, ad quam auctores confugiunt.

Auctorum plurimi ſatis denique perſpexerunt, has cauſas non ſufficere, ſed aliquid adhuc incogniti ſubeſſe, in quo verus morbi ortus conſiſtat, autumarunt; inde ad morboſam quendam neruoſi ſyſtematis conditionem confugiunt, quae autem cuius indolis ſit, ne vllus adhuc ſatis explanauit. Quam in lentore ſucci neruoſi conſiſtere dubito, cum omnes fere aegroti incipiente, et ad ſtatum vsque progrediente morbo maxime irritabiles et ſenſibiles ſunt, qui a quouis fere ſono contremiſcunt perterriti; ſiquidem fluidi neruoſi lentorem inter, et auctam neruorum ſenſilitatem certe nulla vnquam eſt familiaritas et conſpiratio. Numquid eadem in neruorum debilitate hypochondriacae aut hyſtericae indolis conſiſtat? GILCHRISTI et MANNINGHAMI hiſtoriae aegrotorum hoc ſuadere quidem videntur, quorum autem cum numerus non adeo eximius ſit, relatione earum ab aliis auctoribus promulgatarum, vt ad omnes valeat eadem argumentandi ratio, nil prorſus inde ſequi videtur, quam ſenſilitatem neruorum, febrim lentam neruoſam concomitantem, adhuc fieri actuoſiorem, vt ita dicam, aut facilius ſpeciem induere mali hyſterici, vbi iam corpora hac antea praedita aut diſpoſita fuerint. Per ſe certiſſime ſola debilitas hyſterica non continet morbum noſtrum; quot enim feminarum hyſtericarum nonne ad vltimum vitae halitum ſenſilitate iſta et debilitate agitantur, abſque tamen quouis alio charactere, febriculam noſtram alias deſignante, quamuis etiam irritamentum aſſiduum ab humoribus prauis et acrimonia inquinatis minime deficiat? GILCHRISTO quidem placuit, febriculam noſtram hyſtericae acutae, et hanc febris lentae neruoſae habitualis nomine inſignire; ſed temere, et ſine omni ratione haec dicta eſſe, nemo inficiabitur. Morboſae huic neruo-

uorum conditioni binas tribuit GIBSON proprietates, quarum altera modo ſit impedimento, quo minus nerui rite functiones ſuas proſequantur; altera modo efficiat, vt iidem facilius ad motum incitari poſſint. Ex quibus non euidentius quidem apparet, quaenam conditionis illius ſit natura, attamen viam aperiunt, animum vlterius intendendi. Verum enim vero, cum rerum fere plurimarum cognitio noſtra adeo limitibus circum ſepta ſit, nec nobis contingat felicibus, qui in quauis re contemplationi ſubiecta veritatem ipſam prehendere poſſimus; fieri nequit, quin ratiocinationum veritas et euidentia non plane ſint indubitatae, praecipue earum, quae de eruendis morborum cauſis abſtruſis et alte reconditis, vtpote quas raro, niſi per tranſennam videre licet, enunciantur. Qua de cauſa nullus dubito, quemuis beneuolum facile indulgere vires animi qualescunque intendenti ad cauſam febris lentae neruoſae excutiendam, quamuis non omnia quidem cogitata ad ſummam perduci queant euidentiam, ſed in rationis probabilitate tantum ſint poſita, dummodo ſecum vniuerſa cohaereant, nulla vsquam intercurrente repugnantia, necquid dicatur, quod videri poſſit non ſatis vero conſentaneum. Quodſi autem in hunc campum deſcendere mens ſit, neceſſarium eſt, in vias incurrere naturae conſentaneas, et cauere, ne vnquam morbi genium, ſymptomata, decurſum, exitumque, cauſasque occaſionales ex oculis amittamus; ſi enim vnquam, certe ab his euidentibus cauſae altius reconditae notitia probabilis eſt ducenda.

§. XII.

De laeſa neruorum firmitate ex alterata eorum nutritione coniectura.

Multiplex, variumque ac multiforme quamquam ſit morbi noſtri ſymptomatum ſyrma, attamen bifario tantum charactere inſigni-

ſignita videntur. Alia languoris, inertiae, alia neruorum ſenſilitatis adauctioris ſpeciem in fronte gerunt. Ex illis eminent virium animi deiectio, aegre perficiendus quilibet corporis motus, frequentia ſuſpiria, oſcitationes aſſiduae, depreſſioris et quandoque vix percipiendi motus febriles, et q. ſ. r.; ex quibus omnibus indicia ſumuntur circuitus humorum languidioris, cui quaſi deſit adiuuans et promouens, quod alias neruorum ſyſtema ſuppeditare ſolet. Neruorum itaque agilitas, ſenſilitas auctior, et impedita, aut alterata ſolemnis illa conſpiratio, inter eosdem et quamuis actionem in corporis oeconomia perficiendam maxime neceſſaria, et virtus has adiuuandi languida, conſtituunt, vt mihi quidem videtur, genium febris lentae neruoſae. Neque male inde autumauit GIBSON, quae vix adieci: ſed quaenam cauſa vtriusque huius neruorum alteratae conditionis? vbi latet? an materialis quaedam in neruis ipſis? quod veri non ſimile videtur: neque enim vappiditas et lentor fluidi neruei, ſiquidem nonnulli volunt, in hoc valet, vt iam ſupra monui; neque in textu neruorum, obſtructionibus forſitan infeſtato, eadem quaerenda eſt, cum hanc coniecturam nec morbi, nec ſanationis hiſtoria defendat. Attamen ſatis ſuperque conſtat, cauſam illam neruis proxime eſſe. An licet vlterius progredi, quam argumento ſufficiente firmare poſſum, et contendere, neruorum nutritionem, quae per vaſcula arterioſa, velamenta eorum perreptantia, contingit, qualicunque a cauſa alteratam, cauſam eſſe tam vel impediti, vel alterati neruorum influxus in humorum circuitum et digeſtionem ſolemnem, quam ſenſilitatis adauctae? Quae quamquam coniectura meis non extra omnem diſputationis aleam ponatur argumentis, tamen neque plane reiicienda, neque indigna videtur, quae altius agitetur.

§. XIII.

§. XIII.

An probabilitatem illius ſuadent febris lentae nerv. initium, decurſus, phaenomena, exitus?

Forte aliquis autem obiiciat, rem obſcuram per aeque obſcuram male illuſtrari, cum plane ignari adhuc ſimus, quo modo corporis animalis, praecipue neruorum nutritio ſuccedat: verumtamen compertum habemus, vaſcula minima arterioſa, velamina neruorum perreptantia, in hoc negotio perficiendo non infimum obtinere locum, veroque ſimile eſſe, neruorum robur et firmitatem aſſidue ab iisdem ſuffulciri et refici. Quae vaſcula autem ſi obſtruantur, aut ſpaſmo exagitata conſtringantur; ſi malus, viſcidus, aut nimis aquoſus ex vappidis prauisque cibis et potulentis confectus ſuccus his aduehatur, cui deeſt omnis debita neruisque reſpondens nutriens virtus; ſi nimia et aſſidua intentione nerui agitentur, celeriusque conſumantur, ac nutritionis ope illis robur conciliari et reſtitui poteſt: fieri nequit, quin nerui teneri, graciles fiant, et quaſi contabeſcant. Qui deinde ea de cauſa languidi a functionibus ſuis ſponte, nobisque inuitis, perficiendis deſiſtunt, agilesque et ſenſiles nimis leuiſſimo irritamento exagitantur. Sanguis tum demum et humores non ſatis digeſti, inertes, vappidi, effoeti quaſi vaſa perrepunt, aliamque atque aliam diſcraſiae conditionem ſubeunt, cum neruorum virtus illa, qua humorum circuitum, viuidam intimamque mixtionem, digeſtionem et ſeceſſus promouent et adiuuant, eſt labefactata. Quae febrim excitare poſſit, materia morboſa abundat quidem; nihilo tamen minus haec ſero demum accedat, debilesque et depreſſi ſint motus illius, neceſſum eſt; qui quandoque forſan elatiores fiunt, vbi validior cauſa irritans languidos neruos ſummopere vellicat, quodque virium adhuc ſupereſt, excitat; ſed irregulares ſuccuſſus febriles iſti ad exiguum tantum tem-

pus tenent. Nonne itaque haec inter et febris lentae neruoſae hiſtoriam ſumma eſt conſpiratio? nonne lento gradu prorepente illius ex ortu cauſam eius generis ſuſpicari licet? nonne phaenomena, nonne progreſſus illius ſuadent? nonne humorum alterationes febriculam concomitantes eandem comprobant? Neque exitus morbi ſalutaris, raro criſibus ſtipatus, quandoque ſolummodo tempori tribuendus, noſtrae hypotheſi eſt contrarius, quin potius eiusmodi cauſam ſubeſſe nobis perſuadet.

§. XIV.

An eandem ſuadent cauſae occaſionales?

Confirmatur denique et illa a me credita cauſa conſenſu, qui eam inter et febris lentae neruoſae occaſionales cauſas eſt. Quarum enim quotquot ab auctoribus proponuntur, omnes ac ſingulae eo redeunt, vt ex illis aliae neruoſum ſyſtema infeſtent, ſuccutiant, roburque ac firmitatem textus neruorum citius deterant, ac nutritionis illius ope reſtitui poſſit: in quo excellunt animi intentiones aſſiduae, puerperia ſaepius reiterata, eaque laborioſa, intenſi labores, vigiliae, laſciuia, venus et q. ſ. r.; aliae ſubito concutiant neruos et veſtigia ſua alte impreſſa denotent ſpaſticis conſtrictionibus, quas grauius omnino ferunt vaſculorum minora, eaque inprimis, quibus intimum cum neruis eſt commercium: huc pertinent ira, indignatio, terror, aliaque animi pathemata; aliae eadem vaſcula obſtruant humoribus tenacioris ſpeciei, aut materia morboſa: huc ſpectant crudus victus, omniaque, quae humoribus viſciditatem inferunt, et metaſtaſes, v. c. materiae arthriticae; aliae denique non ſuppeditent ſuccum bene nutrientem, ſed effoetum quaſi, vappidum, macrum, vt victus vappidus ex vegetabilibus ſolis deſumtus, et q. ſ. r. Quae autem cum ita ſint, omniaque cum in eo conſpirent, vt neruorum illa nutritio alteretur, ſane nec temere, nec abſque ratione autumari mihi quidem videtur, eadem cauſa febrim lentam neruoſam contineri.

§. XV.

§. XV.

Vltimum probabilitatis argumentum adſtruitur.

Hactenus quidem itaque coniecturam non ex mente ſola eductam eſſe, ſed ab ipſis rebus prodiiſſe, et certis naturae phaenomenis accommodari, neminem inficiaturum credo; verum ſupereſt, vt neceſſarium adhuc veritatis, aut ſi mauis tantum, ſummae probabilitatis ſignum addere ſtudeam; id quod in eo conſiſtit, vt hypotheſi et ratiocinatione ad praxin redacta, morborum curationes iuxta illarum praeſcripta feliciter ſuccedant. Suntne autem a conſilio et ex ratione in febribus illis lentis neruoſis formandae indicationes meliores, ac ab illis ſolummodo cauſis generalioribus neruorum nutritionem laedentibus petendae? Nonne optimi quique auctores easdem his ſuperſtruxerunt? Nonne indicata his cauſis ipſis ad amuſſim reſpondent? Nonne ex voto inde ſucceſſit euentus? — Modo attenuantia, incidentia modo, modo emetica et euacuandi et concutiendi ſcopo, modo quae primas vias leniter euacuant, exhibenda ſuadent auctorum optimi et plurimi; ſed non his ſolis fidentes, etiam leniora cardiaca, ea, quae cito neruos excitent, quae virtutem labefactatam refocillent, quae ſpasmis aduerſentur, victumque laudabilem, roborantem, reficientem, ſine quibus quaſi nulla ſalus ſit, maxime neceſſaria ducunt, quae interponantur. Quid? quod et ii, qui in diuerſas curandi vias proceſſerunt, quorum alii nimis, alii iuſto minus veſicatoriis fidentes, alii a ſola ſordium primarum viarum euacuatione opem petentes, alii denique alia ex praeoccupata opinione qualemcunque viam proſequentes, tandem eo conueniunt perſuaſi, ſine conatu neruorum firmitatem reſtituendi, victuque refocillante et reficiente aegrotis proſpiciendi, fruſtra quaeuis in his tentari. Cum itaque noſtra coniectura adeo a ſana et rationi conſentanea methodo febriculae illi medendi non diſcrepet, quin potius illi maxime conueniat, nouum ſane nec exiguum pondus, quam propoſui, hypotheſis conſequitur.

 THE-

THESES.

I.

Petechiae non ſemper ſanguinis diſſoluti ſignum prae ſe ferunt.

II.

Contagium primo in neruos agere, horumque functiones laedere videtur.

III.

Sanguinis putredo non ſemper pro cauſa proxima febris putridae contagioſae habenda.

IV.

Veſicatoria in febrium putridarum vigore haud conueniunt.

V.

Cortex peruuianus et Camphora non in quauis putridarum febre vel quouis eiusdem ſtadio eodem ſucceſſu adhibentur.

VI.

Emetica etiam in febribus ſimplicibus putridis magna cum vtilitate adhiberi poſſunt.

VII.

VII.

Non dantur dyſenteriae remedia prophylactica, ſed therapeutica.

VIII.

Sola bilis acrimonia, vel colluuies primarum viarum, rheumate non adiuta, dyſenteriam non facit.

IX.

Icterus chronicus potatorum potentiora reſoluentia non fert.

X.

Difficilius ſoluuntur ſecundinae in parte vteri anteriori haerentes, quam in vlla alia parte.

XI.

Materia electrica in corpore animali electricitatis ope non procreatur, ſed modo augetur.

XII.

Non dantur nerui ſentientes et mouentes.
